

Atmintis, trauma ir žinios grėsmės suvokime: Lietuvos-Rusijos atvejis.

Lietuvos
mokslo
taryba

PROJEKTAS VYKDOMAS PAGAL PROVERŽIO
IDĖJŲ PROJEKTŲ PROGRAMĄ, KURIĄ
FINANSUOJA LIETUVOS MOKSLŲ TARYBA
(SUTARTIES NR. PRO-11/2012)

PROJEKTO KOMANDA:
AINIUS LAŠAS (PROJEKTO VADOVAS)
DOKT. VAIDA JANKAUSKAITĖ
DOKT. VITALIJA SIMONAITYTĖ

SAŲVOKOS (1)

Kas yra istorinė atmintis?

Istorija+atmintis= istorinė atmintis

Kaip atsiranda arba formuojasi/ formuojama istorinė atmintis?

Į praeitį žiūrima iš dabarties situacijos ir atsirenkama tai, kas svarbu dabarčiai.

Kodėl svarbu tirti istorinę atmintį?

- Istorinė atmintis formuoja mūsų vertybes ir tapatybę;
- Įtakoja supratimą, kas yra mūsų priešai ir draugai;
- Įtakoja politinius sprendimus.

SAVOKOS (2)

Kas yra trauma?

- Nuo individualios prie kolektyvinės traumos
- Kultūrinė/istorinė trauma

Traumos efektai:

- Trauma pasikartoja (*karai, terorizmo aktai*)
- Skatina naujus konfliktus (*agresoriaus demonizavimas*)
- Praeities traumos įtakoja šiandienos politinius sprendimus

Traumos visuomenės simptomai:

- Nepasitikėjimo sindromas
- Pesimistinis požiūris į ateitį
- Nostalgija praeičiai
- Politinė apatija

SAVOKOS (3)

Tarptautinėse santykių teorijose ***grėsmės suvokimas*** siejamas su:

- Asimetriniu galios pasiskirstymu (politinis realizmas)
- Priklausomybe vidinei grupei (ingroup)/tapatumo bendrumu (konstruktyvizmas ir liberalizmas)

Tyrimai

- Anksčiau atlikti eksperimentiniai tyrimai JAV, Ispanijoje ir Vokietijoje.
- Buvo naudojamas Rusijos keliamos grėsmės atvejis.

(Hopf, 2002; Rousseau, 2006; Garcia-Retamero, Müller & Rousseau, 2012)

Tyrimų rezultatai (1)

Vidinio tapatumo internalizavimas:

- mažina grėsmės pojūtį
- didina ekonominio ir politinio bendradarbiavimo tikimybę

Vidinio tapatumo atmetimas į pirmą planą iškelia galios balanso klausimą.

Tyrimų rezultatai (2)

Vidinio tapatumo *internalizavimas*:

- mažina grėsmės pojūtį
- didina ekonominio ir politinio bendradarbiavimo tikimybę

Vidinio tapatumo *atmetimas*: į pirmą planą iškelia galios balanso klausimą.

Galios balansas

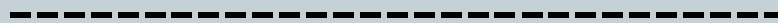
- nepalankus balansas *didina* grėsmės suvokimą
- palankus balansas *mažina* grėsmės suvokimą

Interaktyvus efektas

Pradinis žingsnis: Vidinio tapatumo dilema

Antras žingsnis: keliamos grėsmės įvertinimas

- Kada šalis pristatoma kaip (a) priklausanti išorinei grupei ir (b) stipri karinė jėga...

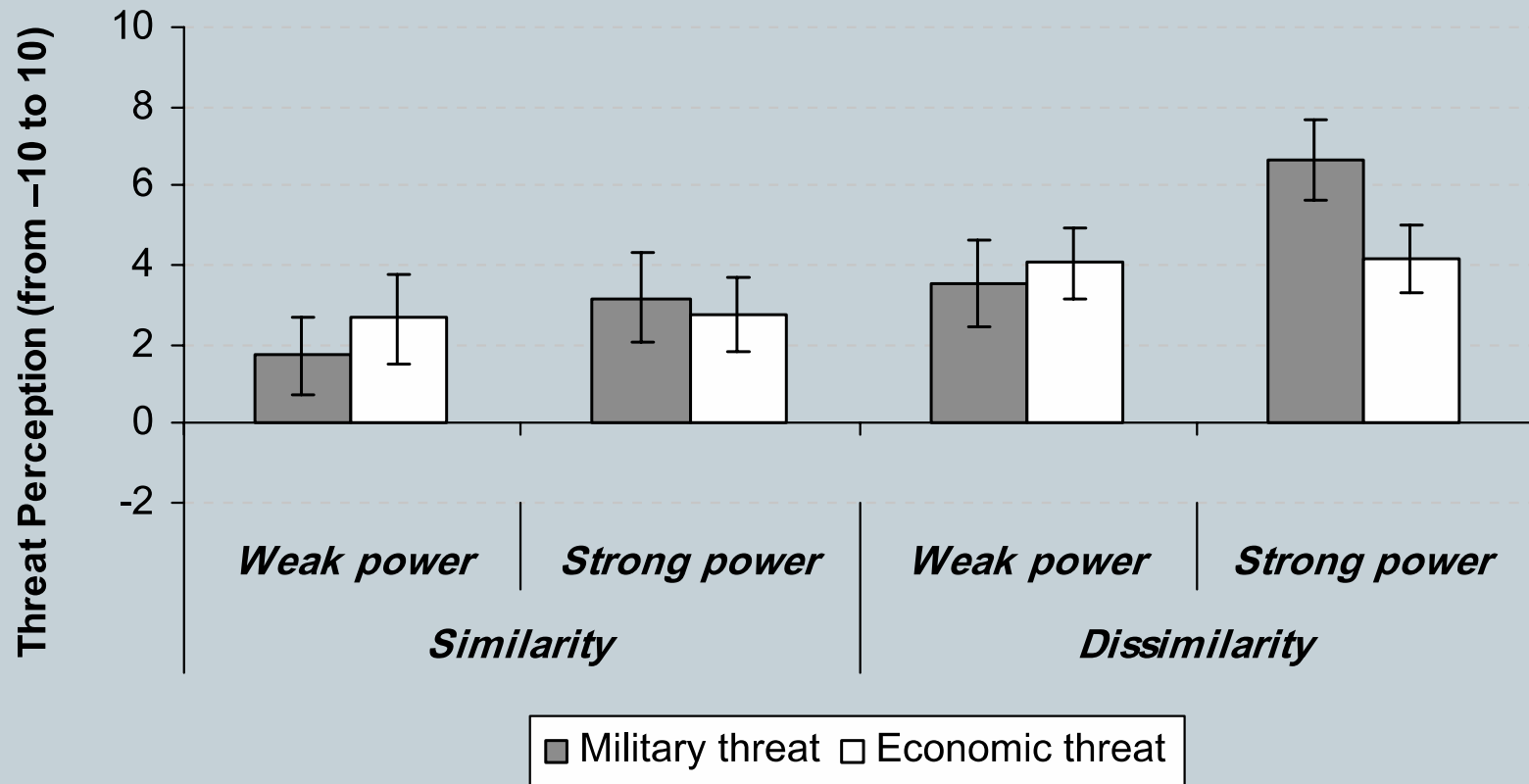
... grėsmės suvokimas padidėja daugiau nei šių dviejų atskirų komponentų suminis efektas.

Grėsmės suvokimas (Ispanijos atvejis)

Garcia-Retamero et

Dabartinis projektas (LT-Rusijos atvejis)

Hipotezės (1):

Kolektyvinės atminties/traumos įtaka

- didina grėsmės pojūtį
- asmeninė/artimųjų patirtis papildomai didina grėsmės pojūtį
- mažina pozityvaus respondentų nustatymo efektyvumą

Dabartinis projektas (LT-Rusijos atvejis)

Hipotezės (2):

Turimų žinių įtaka:

- didina grėsmės pojūtį
- mažina pozityvaus respondentų nustatymo efektyvumą

Interaktyvus efektas:

- žinios santykyje su asmenine patirtimi didina grėsmės suvokimą
- žinios santykyje su kolektyvine trauma didina grėsmės suvokimą

Dabartinis projektas (LT-Rusijos atvejis)

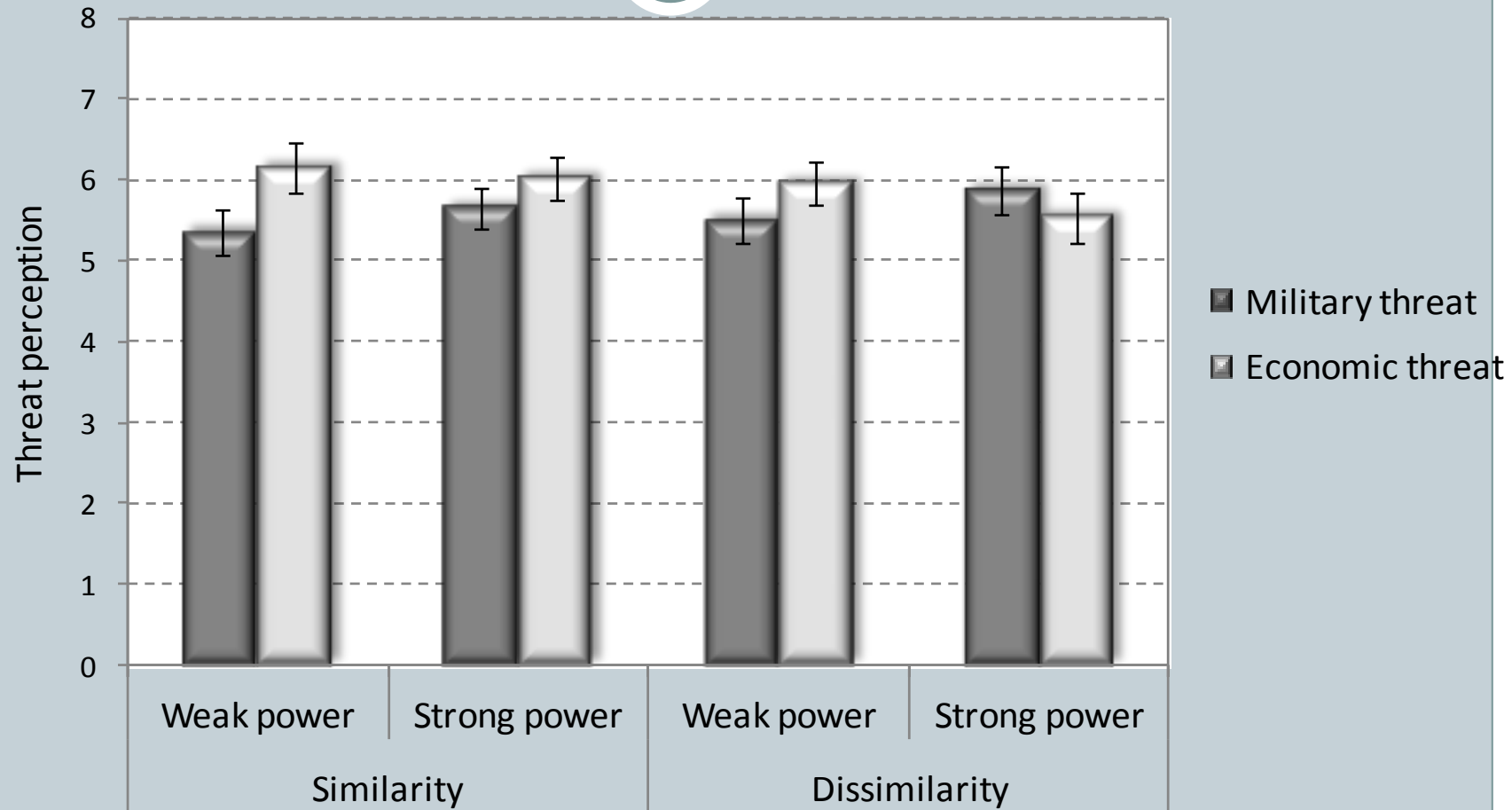

Hipotezės (3):

Kolektyvinės atminties/traumos įtaka

- didina grėsmės pojūtį
- asmeninė/artimųjų patirtis papildomai didina grėsmės pojūtį
- mažina pozityvaus respondentų nustatymo efektyvumą

Rezultatai (1)

Rezultatai (2)

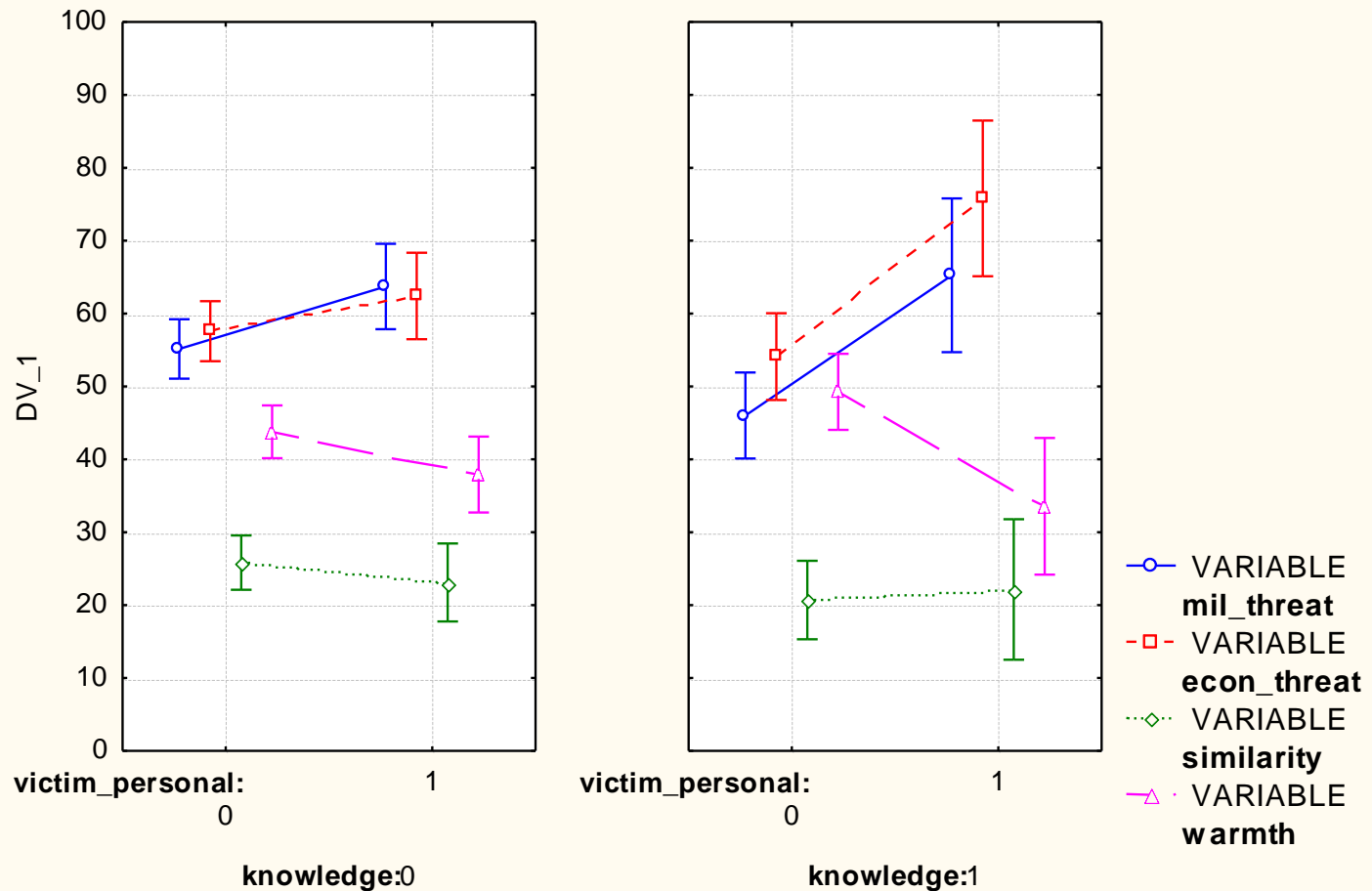

VARIABLE **knowledge*****victim_personal**LS Means

Current effect: $F(3, 672)=2.7058, p=.04449$

Effective hypothesis decomposition

Vertical bars denote 0.95 confidence intervals

Rezultatai (3)

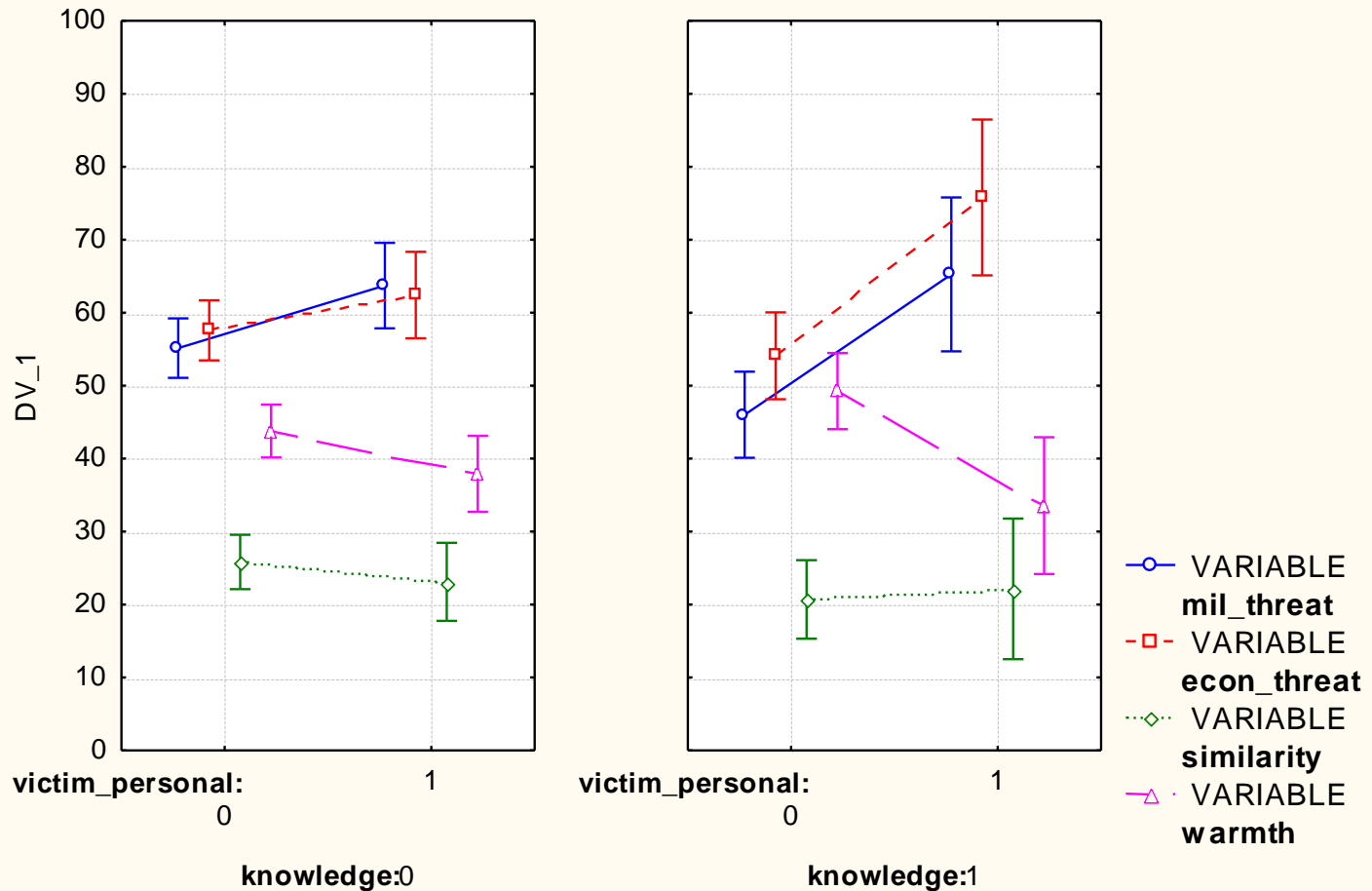

VARIABLE **knowledge*****victim_personal** | LS Means

Current effect: $F(3, 672)=2.7058, p=.04449$

Effective hypothesis decomposition

Vertical bars denote 0.95 confidence intervals

Išvados

- Neigiama asmeninė/artimųjų patirtis didina karinės ir ekonominės grėsmės pojūtį
- Neigiama asmeninė/artimųjų patirtis santykyje su žiniomis apie Rusiją papildomai didina karinės ir ekonominės grėsmės pojūtį
- Kolektyvinė trauma didina grėsmės pojūtį ir mažina pozityvaus respondentų nustatymo efektyvumą (?)
- Reikia daugiau išsamesnių tyrimų....

DĖKUI

- Lietuvos Mokslo Tarybai
- Kauno Technologijos Universitetui
  - Prof. Algiui Krupavičiui
  - Dokt. Vaidai Jankauskaitei
  - Dokt. Vitalijai Simonaitytei
- ... ir visiems VDU bei KTU studentams dalyvavusiems apklausoje!!!!